

§ 72

Södra Åstråket

KSN-2019-03074

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** godkänna Utvecklingsplanen för Södra Åstråket (**bilaga**) i enlighet med föredragningen, samt
2. **att** ge stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att, i samråd med Uppsala kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB och kommunledningskontoret, utreda markägoförhållandet för KAP enligt intentionerna i utvecklingsplanen, utan att försena tidplanen för färdigställandet av KAP- området, och återrapportera till kommunstyrelsen i oktober 2020.

Reservation

Fredrik Ahlstedt (M), Jonas Petersson (C) och Jonas Segersam (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Jonas Segersam (KD) med fleras yrkanden med motiveringen: *Vi yrkade återremiss på förslaget i första hand, och i andra hand avslag. Vi tycker förslaget är att börja i fel ända. Innan den här typen av förslag tas fram bör för det första framtida plats för förskola i området säkerställas. För det andra bör parkeringsfrågan vara löst (innan parkeringar på hamnplan tas bort exempelvis). För det tredje bör tävlingsförslaget för "Vingmuttern" i Ulleråker vara klart och planerna för Ulleråkersområdet i sin helhet ha kommit längre. För det fjärde bör KAP kunna användas för andra ändamål, exempelvis besöksnäringen och inte låsas fast som i förslaget. Slutligen bör en sammanhållen utredning av båttrafiken på Fyrisån vara klar – var varv ska kunna lokaliseras, att en utredning om en utgrävd småbåtshamn i höjd med Kungsängsbron genomförs och att en tydlig idé för framtida båttrafik på Fyrisån presenteras. Allt detta borde vara klart innan man fattar beslut om att satsa 53 miljoner kronor på en parkutveckling i området.*

Yrkanden

Jonas Segersam (KD) och Fredrik Ahlstedt (M) yrkar i första hand att ärendet återremitteras.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2020-03-03

Jonas Segersam (KD) och Fredrik Ahlstedt (M) yrkar i andra hand avslag till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordförande ställer först Jonas Segersam (KD) med fleras återremissyrkande mot ärendets avgörande idag och finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordförande ställer därefter föreliggande förslag med redaktionella ändringar mot Jonas Segersam (KD) med fleras avslagsyrkande och finner att arbetsutskottets bifaller föreliggande förslag med redaktionella ändringar.

Sammanfattning

I Mål och budget 2019 gav kommunstyrelsen uppdraget att ”Färdigställa Södra Åstråket för park, rekreation och friluftsliv (kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden och Uppsala kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB)”. Årummet är en av stadens mest använda vistelsemiljöer. Att utveckla och färdigställa Södra Åstråket är nödvändigt för ett växande Uppsala och innebär att höja vistelsekvaliteterna och komplettera dagens utbud längs ån med nya park-, rekreations- och friluftsmöjligheter.

Två planprogram finns sedan tidigare för området. Planprogrammet för Södra Åstråket (området mellan Islandsbron och Kungsängsbron) och planprogrammet för Ulleråker. I det här uppdraget vävs intentionerna i de båda programmen samman.

Till grund för arbetet finns bland annat en marknadsundersökning för Södra Åstråket som genomfördes 2018. Den är en del av Uppsala Enkäten och visar att stråket är känt och använt och ger viktiga inspel från de tillfrågade om vad man önskar i området. Dialog med uppsalaborna kommer även fortsättningsvis att vara en viktig del i arbetet med Södra Åstråket.

Att utveckla åstråket till ett tryggt och tillgängligt område med plats för möten, aktiviteter och egna initiativ ger förutsättning för folkhälsa och livskvalitet och svarar upp mot flera av kommunens inriktningsmål. Barn- och jämställdhetsperspektiven har beaktats i den utformning av området som redovisas i utvecklingsplanen. Ett utvecklat åstråk är en katalysator för den stadsutveckling som sker längs Fyrisåns södra stränder och stödjer ett näringslivsperspektiv.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 27 februari 2020
- Bilaga, Utvecklingsplan för Södra Åstråket

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-03-03

Diarienummer:
KSN-2019-03074

Handläggare:
Karin Åkerblom

Södra Åstråket

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** godkänna Utvecklingsplanen för Södra Åstråket (**bilaga**) i enlighet med föredragningen, samt
2. **att** ge stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att, i samråd med Uppsala kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB och kommunledningskontoret, utreda markägoförhållandet för KAP enligt intentionerna i utvecklingsplanen, utan att försena tidplanen för färdigställandet av KAP- området, och återrapportera till kommunstyrelsen i oktober 2020.

Ärendet

I Mål och budget 2019 gav kommunstyrelsen uppdraget att ”Färdigställa Södra Åstråket för park, rekreation och friluftsliv (kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden och Uppsala kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB)”. Årummet är en av stadens mest använda vistelsemiljöer. Att utveckla och färdigställa Södra Åstråket är nödvändigt för ett växande Uppsala och innebär att höja vistelsekvaliteterna och komplettera dagens utbud längs ån med nya park-, rekreations- och friluftsmöjligheter.

Två planprogram finns sedan tidigare för området. Planprogrammet för Södra Åstråket (området mellan Islandsbron och Kungsängsbron) och planprogrammet för Ulleråker. I det här uppdraget vävs intentionerna i de båda programmen samman.

Till grund för arbetet finns bland annat en marknadsundersökning för Södra Åstråket som genomfördes 2018. Den är en del av Uppsala Enkäten och visar att stråket är känt och använt och ger viktiga inspel från de tillfrågade om vad man önskar i området. Dialog med uppsalaborna kommer även fortsättningsvis att vara en viktig del i arbetet med Södra Åstråket.

Att utveckla åstråket till ett tryggt och tillgängligt område med plats för möten, aktiviteter och egna initiativ ger förutsättning för folkhälsa och livskvalitet och svarar upp mot flera av kommunens inriktningsmål. Barn- och jämställdhetsperspektiven har beaktats i den utformning av området som redovisas i utvecklingsplanen. Ett utvecklat åstråk är en katalysator för den stadsutveckling som sker längs Fyrisåns södra stränder och stödjer ett näringslivsperspektiv.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen i samarbete med Uppsala kommun Sport- och rekreativfastigheter AB (Sportfastigheter AB). Information om Utvecklingsplanen har skett i gatu- och samhällsmiljönämnden, plan- och byggnadsnämnden, idrotts- och fritidsnämnden, Sportfastigheter ABs styrelse, utvecklingsledningsgruppen för kultur och besöksnäring och Länsstyrelsen.

Föredragning

Sedan mitten av 1990-talet har kommunens medvetna satsning på årummet bidragit till att öka stadens attraktivitet. Uppsalas årum har blivit en mötesplats som är tillgänglig för alla och där alla sinnen ska beröras.

Uppdraget att ”Färdigställa Södra Åstråket för park, rekreation och friluftsliv” innebär en fortsatt satsning på att utveckla årummet till ett sammanhängande grönt stråk med höga vistelsekvaliteter. I takt med stadens kraftiga expansion utvecklas och kompletteras utbudet längs ån med nya park-, rekreativ- och friluftsmöjligheter och Uppsala får ett centralt parktillskott med vattenkontakt. Området avgränsas av Islandsbron i norr och Vindbron i söder.

Södra Åstråket är ett omfattande projekt till både yta och innehåll och innebär iordningställande av parkytor som motsvarar två nya Stadsträdgårdar till ytan.

Hur man ”färdigställer Södra Åstråket” redovisas i en Utvecklingsplan, **se bilaga**. Planen visar hur man med investeringar och ökad drift skapar en robust parkstomme som gör stråket attraktivt och användbart i närtid men som också kan fyllas på med nytt innehåll när behov finns och ekonomi tillåter. Planen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar och roller för genomförandet och har tagits fram i gemensam tjänstemannaberedning.

Uppdraget från kommunstyrelsen att ”Färdigställa Södra Åstråket för park, rekreation och friluftsliv” innebär i stora drag att;

- God belysning, generöst med sittplatser, skyltar och orienteringstavlor placeras ut så att årummet upplevs tryggt och kan användas under alla årstider.
- Bryggor och bryggdäck längs stråket anläggs så att vattenkontakten stärks och kan upplevas på nära håll samtidigt som hamnfunktionen och Fyrisåns status som farled bibehålls och skapar förutsättningar för ett levande hamn- och båtliv.
- Hamnplan utvecklas till ett stadsrum med folkliv i solläge, omvandlingen behöver invänta färdigställandet av ny parkering i Hovstallängen.
- Generösa parkytor anläggs som erbjuder olika möjligheter till rekreation. Stadsträdgårdens lekplats kompletteras med ytterligare lektytor på KAP och i

Hospitalsträdgården och utegym/hinderbanor med olika inriktning placeras ut på KAP och i Hospitalsträdgården.

- Ytor för vinteraktiviteter utvecklas på KAP. Med närheten till Studenternas isar används "skrapisen" som resurs för att utveckla skidspår och pulkabacke.

Södra Åstråket berör tre markägare/markförvaltare.

- Gatu- och samhällsmiljönämnden förvaltar och sköter all allmän plats och park längs ån samt ansvarar för Fyrisån som farled.
- Kommunstyrelsen äger, förvaltar och hyr ut de ytor som används för båtuppställning väster om kvarteret Kölen. Ett uppdrag om att hitta ny plats för båtuppställning finns. I utvecklingsplanen föreslås att delar av dessa ytor, när båtarna flyttats, utvecklas som park.
- Sportfastigheter AB äger området för Studenternas IP och KAP. Det innebär att ett stort och centralt parti i åstråket inte är allmän plats utan kvartersmark. Hela Åstråket ska ha en gemensam standard för grönytor och väghållning och den långsiktiga driften och en löpande hantering av genomförandefrågor måste säkras.
Norra delen av KAP hyser en förskola med tillfälligt bygglov. I utvecklingsplanen för åstråket finns ingen förskola föreslagen. Motiven till detta är att åstråket ska vara ett allmänt tillgängligt stråk med plats för en viktig föreslagen cykelkoppling och en dagvattendamm. Den nya trafiksituationen som följer med Tullgarnsbron och läget inom luktzonen från reningsverket gör den här platsen olämplig för förskola. För att säkerställa kommunens långsiktiga rådighet över utvecklingen av södra åstråket och möta kommande behov behöver därför markägarfrågan lyftas. Förvaltningen föreslås få i uppdrag att tillsammans med Sportfastigheter och kommunledningskontoret göra det.

Ekonomiska konsekvenser

En förutsättning för utvecklingsplanens genomförande är att finansiering av investeringar och ökad drift kan hanteras i kommande mål- och budgetprocesser 2021-2023 och 2023-2025.

Investerings- och driftskostnaderna som redovisas är baserade på antaganden då kalkylunderlag inte finns framme.

Den sammanlagda investeringskostnaden som redovisas i Utvecklingsplanen beräknas till cirka 53 miljoner kronor (35 mkr + 18 mkr).

- 35 miljoner kronor investeringar inom gatu- och samhällsmiljönämndens ansvarsområde. Av dessa utgör 10 miljoner kr omvandlingen längs kvarteret Kölen och aktiveras i samband med att stadsutveckling sker i området.
- 18 miljoner kronor är investeringar på Sportfastigheter AB s mark. När investeringen aktiveras fördelas dessa som hyreskostnader för KAP motsvarande 1,9 miljoner kronor/år. Kostnader som fördelas mellan gatu- och samhällsmiljönämnden och idrotts- och fritidsnämnden.

Driftskostnader för hela stråket bedöms idag uppgå till 600 000 kr/år. Med en uppgradering av ytorna från extensivt skötta slänter och gräsytor till utvecklade

parkytor beräknas driftkostnaderna för Södra Åstråket, inklusive KAP, uppgå till 2- 2,5 miljoner kronor per år.

Delar av båtupställningsytan föreslås omvandlas till parkmark. Det innebär att marken inte bebyggs. Värdet av ett motsvarande exploateringsbortfall är svårbedömt i nuläget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 3 mars 2020
- Bilaga, Utvecklingsplan för Södra Åstråket

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Mats Norrbom
Stadsbyggnadsdirektör

UTVECKLINGSPLAN FÖR SÖDRA ÅSTRÅKET

ETT ÅRUM FÖR ALLA SINNEN

2020

Projektledning

Karin Åkerblom, projektledare, Plan och byggavdelningen

Medverkande i projektgruppen

Sara Rydeman, landskapsarkitekt, Plan och byggavdelningen

Lisa Kennerstedt, landskapsarkitekt, Gata park natur

Arbetsgrupp

Anders Larsson, stadsträdgårdsmästare, Gata park natur

Claes Larsson, stadsarkitekt, Plan och byggavdelningen

Dan Thunman, stadsantikvarie, Plan och byggavdelningen

Henrik Ljungman, landskapsarkitekt, Gata park natur

Anneli Sundin, planarkitekt, Plan och byggavdelningen

Eva Sterte, VD Sportfastigheter AB

Magus Lohe, Sportfastigheter AB

Erik Löhman, Idrott och fritid

Mikael Johansson, Idrott och fritid

Referensgrupp

Pia Sörås Stafflin, Kulturförvaltningen

Rafael Myrck, näringslivsstrateg, Kommunledningskontoret

Sofie Blomgren, projektledare besöksnäring, Kommunledningskontoret

Jan Franzen, naturvårdsstrateg, Plan och byggavdelningen

Ingemar Carlsson, enhetschef park, Gata park natur

Per-Rickard Rönnerberg, Enhetschef renhållning, Gata park natur

Styrning och beslut

Styrgrupp samhällsbyggnadsprojekt SBF

Kommunfullmäktige

Gatu och samhällsmiljönämnden

Illustration

Framsida: White arkitekter

Om inget annat anges SBF

Foto och figurer

Om inget annat anges SBF

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING

BAKGRUND

Syfte

Avgränsning

Ansvar genomförande och spridning

Relaterade planer och projekt

Mål, indikatorer och ansvariga

Uppföljning

VISION: ETT ÅRUM FÖR ALLA SINNEN

DELOMRÅDEN

Västra åpromenaden

KAP

Hospitalsträdgården

Östra åpromenaden

Tullgarnsparken

Hamnsplan

INVESTERINGAR OCH DRIFTSKOSTNADER

VÄRDEN OCH SKYDD

Riksintresse Uppsala stad

Värdefulla naturmiljöer

Vattnets värde

INLEDNING

Årummet är en av stadens mest använda vistelsemiljöer. I Mål och budget 2019 finns uppdraget om att ”Färdigställa Södra Åstråket för park, rekreation och friluftsliv”. Uppdraget innebär att ett nytt stycke parkhistoria skrivs i Uppsala. En vidareutveckling av årummet ska nu väva ihop stadskärnan med södra stadens utvecklingsområden och Årike Fyris.

Södra Åstråket är ett viktigt tillskott för hela staden. En attraktiv ”grön lunga” med ständig vattenkontakt som erbjuder upplevelser av både sinnlig och experimentell karaktär - ett spännande grönt besöksmål.

Sedan mitten av 1990-talet har kommunens medvetna satsningar på centrala årummet bidragit till att öka stadens attraktivitet och Uppsalaborna har fått ett nytt stadsrum av hög kvalitet. Från första stund har det varit viktigt att Uppsalas årum är en mötesplats som är tillgänglig och till för alla och där alla sinnen ska beröras. Årummet som omgärdar Fyrisån är en plats där kultur och natur möts och som ger identitet åt staden och livskvalitet åt sina besökare.

Nu fortsätter satsningen på årummet söderut. Från Islandsbron i norr till Vindbron i söder bjuds besökarna på ett nytt grönt stråk fyllt av upplevelser. Nya bryggor och bryggdäck ger närhet till Fyrisåns vatten och stora generösa parkytor erbjuder spännande möjligheter till lek och rekreation. Södra Åstråket ger plats för såväl vardagsrekreation och fest under alla årstider.

LÅNGSIKTIGA MÅL

- Säkra Södra Åstråket som friluftslivs- och rekreativstråk för centrala- och södra stadens invånare.
- Utveckla Södra Åstråket som ett besöksmål för staden och besökare.
- Utveckla Fyrisån och stränderna så att tillgång till vattenkontakt tas tillvara.
- Skapa och stärka de urbana ekosystemtjänsterna i stråket.

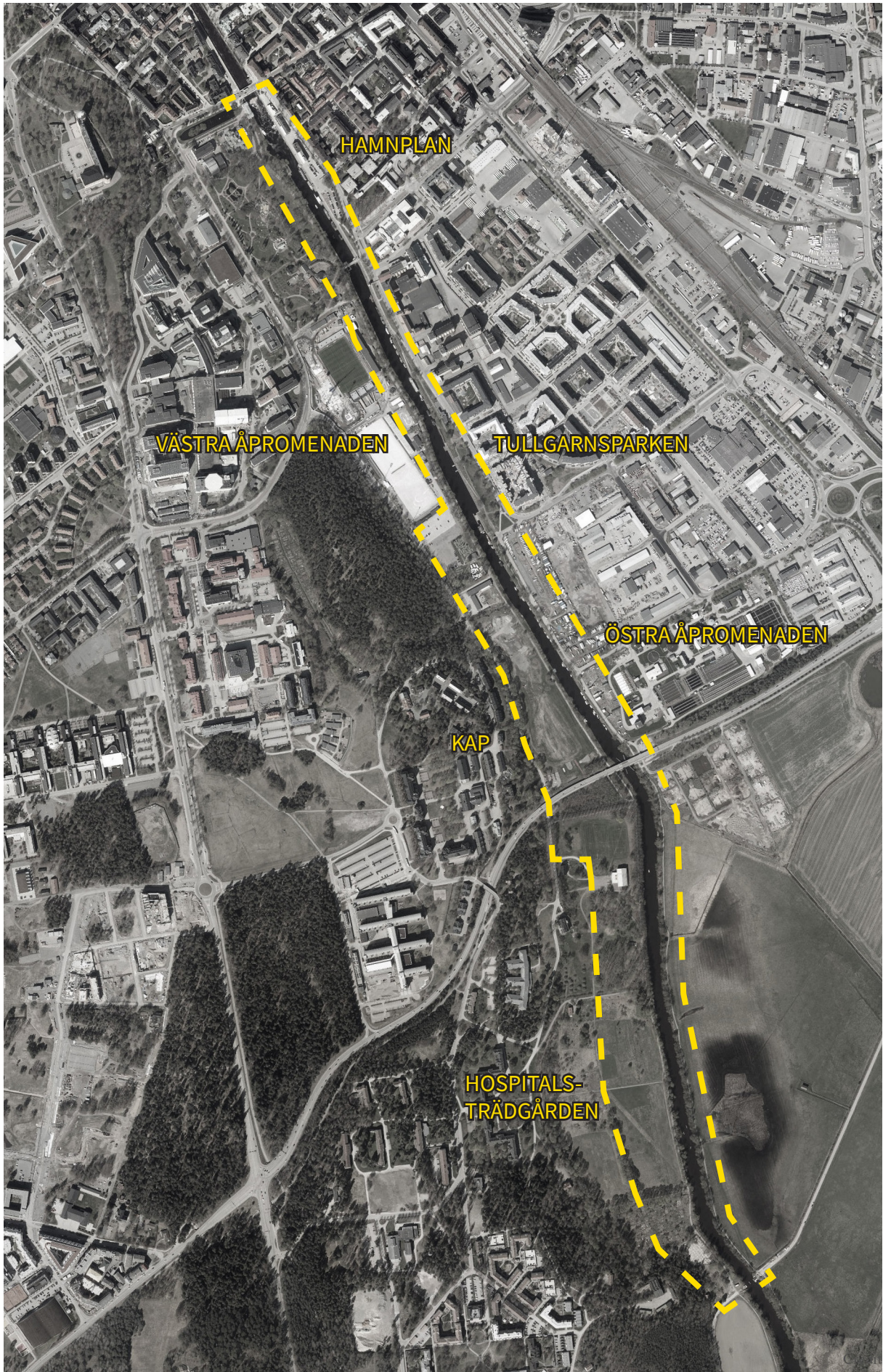
DELAR SKAPAR HELHET

Södra Åstråket är ett sammanhängande stråk av parker och stadsrum med olika karaktärer som kompletterar varandra. Inom programområdet ryms sex olika delområden:

- Västra Åpromenaden
- KAP
- Hospitalsträdgården
- Östra Åpromenaden
- Tullgarnsparken
- Hamnplan

Uppsalas årum vid Svartbäcksgatan. Foto: Stewen Quigley

Karta över Södra Åstråkets programområde.

0,5 0 0,5 [km]

1:12 000

BAKGRUND

Utvecklingsplanen för Södra Åstråket redovisar inriktningen för hur Uppsalas mest centrala delar ska utvecklas i takt med att staden växer söderut.

Genom Södra Åstråket uppgraderas fem kilometer kommunal mark längs Fyrisån, en värdefull resurs när staden växer söderut. För att skapa mervärden och samordna investeringar i de olika utvecklingsprojekten krävs en organisation och resursplanering över flera års tid.

Utvecklingsplanen för Södra Åstråket utgör ett planeringsunderlag för att skapa en robust stomme i stråket. En stomme som visar förändring och gör åstråket attraktivt och användbart direkt men som också kan fyllas på med nytt innehåll i ett längre tidsperspektiv.

SYFTE

Det övergripande syftet är att åstadkomma ett attraktivt sammanhållet årum med kvaliteter för rekreation och friluftsliv för uppsalaborna i närtid. Utvecklingsplanen utgör ett planeringsstöd för:

- att skapa samordning och samsyn inom kommunens organisationer så att årummets utveckling på sträckan säkras.
- att berörda parter får en samlad bild av vilka åtgärder som behövs för att det Södra Åstråket ska utvecklas till ett unikt park- och rekreationsstråk för Uppsala i närtid
- att förtydliga nämnders och bolagsstyrelsers ansvar och roller för genomförandet och integrera det i sin verksamhets-/affärsplanering

Utvecklingsplanen berör gatu- och samhällsmiljönämnden, idrott- och fritidsnämnden och Sportfastigheter AB och är ett planeringsstöd i genomförandet av uppdraget från Mål och Budget 2019.

AVGRÄNSNING

Programområdet har sin geografiska avgränsning mellan Islandsbron i norr till Vindbron. Angränsande stadsbyggnadsprojekt avgränsar programområdet i öst och väst. Åkanten inom Årike Fyris reservatsgräns har inkluderats för att visa på kvaliteter med att gå runt en femkilometerslinga, men åtgärder inom naturreservatet ingår inte i projektet.

I och i direkt anslutning till Södra Åstråket pågår en mängd utvecklingsprojekt som detaljplaner för Hugin och Ångkvarn, ombyggnation av Studenternas, Tullgarnsbron, Ulleråker med mera. De flesta projekten drivs i linjen och har individuella tidplaner för genomföranden. Projekt Södra Åstråket bidrar till att öka samsyn för helheten och samordning av genomförande i berörda projekt.

Utvecklingsplanen har tagits fram i gemensam tjänstemannaberedning. Den fokuserar på åtgärder som tydliggör ambitionsnivån och visar på nödvändiga förändringar för att skapa ett unikt och användbart åstråk inom en femårsperiod med start 2020.

Utvecklingsplanen är uppbyggd som en femårsplan för att skapa en robust parkstomme. Föreslagna åtgärder anges i prioriteringsordning som gör tidsplanen flexibel.

ANSVAR, GENOMFÖRANDE OCH SPRIDNING

Ansvar att förverkliga och genomföra Södra Åstråket enligt utvecklingsplanen ligger hos gatu- och samhällsmiljönämnden, idrott- och fritidsnämnden och Sportfastigheter AB som äger och förvaltar mark inom programområdet. Beslut om budget för investering och förvaltning tas i respektive nämnd/bolag.

Utvecklingsplanen syftar till ett snabbt genomförande av prioriterade åtgärder under en femårsperiod. Det innebär att planering, projektering och upphandling

MER GRÖNYTOR NÄR STADEN VÄXER

Uppsala växer och tyngdpunkten för utbyggnaden är söderut. Till 2050 ska Uppsala bereda plats för över 100 000 nya invånare och för det behövs mer grönytor.

I framtiden kommer Södra Åstråket vara ett centralt parkstråk i Uppsala och en viktig koppling till Bergsbrunna.

Södra Åstråket är ett omfattande projekt till både yta och innehåll och innebär iordningställande av parktyper som motsvarar över två ny Stadsträdgårdar till ytan.

Stadsträdgården är ca 80 000 kvm. Med Södra Åstråket uppgraderas parker motsvarande:

- KAP ca 60 000 kvm
- Hospitalsträdgården ca 100 000 kvm inom Södra Åstråket
- Tullgarnsparken ca 30 000 kvm
- Östra Åpromenaden ca 15 000 kvm
- Västra Åpromenaden ca 10 000 kvm

behöver starta så snart planen antagits. Ansvariga för de olika delområdena ansvarar för att tillräckliga resurser tillsätts för ett effektivt genomförande.

Utvecklingsplanen projektleds och följs upp av planenheten på stadsbyggnadsförvaltningen som har samordningsansvar för planens genomförande.

För att nå ut och få spridning om projektet till Uppsalabor och externa aktörer tas en kommunikationsplan fram. Projektet uppmuntrar till platsutvecklingsaktiviteter och samordning av aktiviteter inom Södra Åstråket.

RELATERADE PLANER OCH PROJEKT

Utvecklingsplanen för Södra Åstråket tar stöd i:

- ÖP och Innerstadsstrategin
- Planprogram för Södra Åstråket
- Planprogram för Ulleråker
- Utvecklingsplan för Hospitalsträdgården

Kulturnämnden har beslutat om ett konstprogram för Södra Åstråket för en satnings på offentlig konst längst Fyrisån. Framtagande och genomförande av konstprogrammet sker i samverkan med Södra Åstråket.

UPPFÖLJNING

Södra Åstråket följer stadsbyggnadsförvaltningens rutin för verksamhetsuppföljning.

Förslagsvis sker en uppföljning under projektets genomförande och dess effekt på hur stråket används.

För att få en temperaturmätning av dagsläget och en första indikation på att vi är på rätt väg görs årligen platsobservationer och intervjuer med förbipasserande på två platser i stråket. Observationerna görs vid KAP och Vindbron 2 gånger /år (sommar och vinter, vardag och helg) med start år 2021 fram till 2025. Indikatorer:

- Antalet människor som visas och rör sig i åstråket ska öka.
- Antalet människor som använder vattenvägen ska öka.

År 2018 genomförde Sportfastigheter en marknadsundersökning för Södra Åstråket, som en del av Uppsala Enkäten. Uppföljande enkäter lika den som genomfördes 2018 görs 2022 och 2025, ansvar för enkätens genomförande är Sportfastigheter AB.

VAD VILL UPPSALABORNA?

År 2018 genomförde Sportfastigheter en enkätundersökning om Södra Åstråket. Över 800 svarade med en jämn representation gällande ålder, kön och geografisk spridning i Uppsala. Resultatet visar att Södra Åstråket är ett uppskattat och välanvänt parkstråk.

Stråket används främst för promenad och rörelse, lek, parkhäng, umgänge och avkoppling. Efterfrågan av fler serveringar, sittplatser och belysning, utegym, skidor, platser att sitta på vid vattnet, caféer och restauranger.

Åstråket är en spännande plats för stora och små att upptäcka. Foto: Stewen Quigley

VISION: ETT ÅRUM FÖR ALLA SINNEN

Uppsala vill skapa ett attraktivt årum för alla sinnen som knyter ihop omgivande utvecklingsområden med stads kärnan och Årike Fyris. Södra Åstråket ska utvecklas till ett tryggt och levande åstråk med god orienterbarhet och tillgänglighet alla tider av dygnet och året.

Fyrisån har varit en livsnerv för Uppsala i tusen år. Den historiska färdvägen är en viktig besöksväg till staden med potential att stärka Uppsala som besöksmål. Genom Södra Åstråket får Uppsala en välkomnande entré i söder.

PARK OCH GRÖNSKA

Södra åstråket ska utvecklas till ett grönt pärlband av parker med olika karaktär. Det bidrar till variation av gröna utflyktsmål för Uppsalaborna och stärker urbana ekosystemtjänster i en växande stad.

VATTENKONTAKT OCH BÅTLIV

Åstråket ska öka möjligheten att komma nära vattnet och skapa möjlighet till ett aktivt båtliv och gästhamn. Fler bryggor och varierade platser vid vattnet i goda lägen välkomnar Uppsalaborna till vistelse. Åkanterna utvecklas för att ta tillvara Fyrisåns artrika miljö.

IDROTT OCH REKREATION

Södra åstråket ska skapa ytor som är multifunktionella och tillgängliga för aktiviteter året runt. Utöver Studenternas nya idrottsplats skapas obokningsbara motionsytor utrustade för alla årstider. Södra Åstråket ska stimulera till vardagsmotion och promenader i rekreativ miljö.

AKTIVITETER OCH EVENEMANG

Åstråket ska vara en levande del av Uppsala med plats för evenemang, konserter och aktiviteter. Stora öppna gräsytor nära staden ger utrymme för spontan aktivitet och fria evenemang.

Illustrationplan över Södra Åstråket som helhet. Stråket har en gradvis övergång från urbant stadsrum till Årikets natur och friluftsliv.

VÄSTRA ÅPROMENADEN

Västra Åpromenaden kallas rörelsestråket mellan torget vid Studenternas nya idrottsplats och Kungsängsbron. Den historiska flusterpromenaden från 1840-talet är idag ett välfrekventerat rörelsestråk som används av såväl flanörer, joggare som cyklister.

En omvandling av området pågår i och med byggnation av Studenternas nya idrottsplats, Tullgarnsbron och nya trafikleder, flytt av bangolfen och upprustning av KAP. Stråket är viktigt för att skapa ett sammankopplat och tryggt årum.

ÅPROMENAD FÖR HÄLSA OCH REKREATION

Stråket utrustas med bänkar, bryggor, skyltar och belysning som skapar en trygg och tillgänglig miljö under hela dygnet och året. Nya bryggpartier och platser i goda lägen gör det lätt och skönt att röra sig och vistas vid Fyrisån.

GENOMFÖRANDE

Upprustningen rör allmän plats och ansvarig nämnd är gatu- och samhällsmiljönämnden. För att uppnå målbilden föreslås följande åtgärder listade i prioriteringsordning:

- Belysning från Nya Studenternas till Vindbron.
- Skyltar och vägvisare längs hela Åstråket.
- Två bryggor mellan Tullgarnsbron och Kungsängsbron.
- Släntbearbetning och planteringar.
- Gångbrygga mellan Stadsträdgården och Tullgarnsbron.
- Entréplats mot Gjejersdalen/ Eklundshofvägen.
- Upprustning/gestaltning av ytan under Kungsängsbron.

För ett samordnat genomförande beakta:

- Trygghet, tillgänglighet och orienterbarhet är prioriterade åtgärder som innebär att belysning och skyltning/vägvisning kommer tidig.
- Vattenkontakt innebär anläggning av bryggor längs vattnet och vid särskilda platser på sträckan. De första bryggorna kommer tidigt och i anslutning till bangolfen.
- Särskild samordning Sportfastigheter AB, Uppsala vatten och avfall och projektet Tullgarnsbron.

KAP

KAP är en central del av Södra Åstråket mellan Studenternas nya idrottsområde och Kungsängsbron. Det ursprungliga namnet ska ha varit Kap Finisterre vilket syftar på Europas västligaste spets, även kallad "världens ände". Det slut man syftar på här i Uppsala är Flusterpromenadens södra ände. I dikten "Ett minne" av Gustav Fröding nämns "promenaden från Kap till Sankt Eriks kvarn" vilket vittnar om att namnet var i bruk redan på 1880-talet.

Under början av 2000 talet har området använts för utomhuskonserter och festivaler. Inom området finns en tillfällig förskola. På den öppna gräsytan läggs vintertid ett uppskattat skidspår. Målsättningen är att utveckla KAP som en aktivitetspark öppen för alla uppsalabor, utan inträden och bokningsbara anläggningar.

AKTIVITETSPARK MED VINTERTEMA

KAP är en aktiv del av Södra Åstråket under hela året, särskilt vintertid. Ett kuperat landskap med spår skapar möjlighet till skidåkning på vintern, cykling på sommaren och många platser att hänga på. Träd och vegetation skapar rumskänsla i den annars öppna ytan. Vattnet upplevs nära med nya bryggor och grillplatser vid Fyrisån. KAP är en plats för aktiva, unga som gamla.

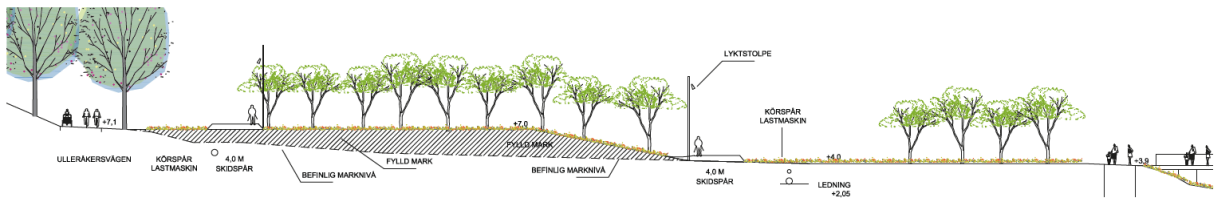
GENOMFÖRANDE

Sportfastigheter AB är fastighetsägare och investerar i parkutvecklingen. Idrott- och fritidsnämnden samt gatu- och samhällsmiljönämnden står som hyresgäster. För ett samordnat genomförande krävs:

- Särskild samordning mellan Sportfastigheter AB och projektet Tullgarnsbron avseende masshantering och ersättning av träd inom området.
- Särskild samordning mellan SBF, Sportfastigheter AB och Uppsala Vatten AB avseende anläggning av dagvattendamm och cykelväg inom området.

Åtgärder som föreslås står i prioriteringsordning och kan genomföras under en femårsperiod:

- Markmodellering
- Belyst skidspår (IFN)
- Belyst utegym (IFN)
- Belyst hinderbana (IFN)
- Grönstruktur med parkkaraktär (GSN)
- Gångsystem & cykelkoppling (GSN)
- Vistelseytor (GSN)
- Plats för lek (GSN)

Snitt mellan Ulleråkersvägen och nya bryggor vid Fyrisån som visar kuperad mark med belyst skidspår. Illustration: White arkitekter.

Illustrationskiss över KAP som visar en markmodellerad yta med belyst skidspår på vintern, öppna motionsanläggningar och ytor för spontana aktiviteter och slittplatser. En dagvattendamm anläggs för att omhänderta vatten från polacksbacken och Geijersdalen. Bryggpartier och sittplatser anläggs vid vattnet. Illustration: White arkitekter

HOSPITALSTRÄDGÅRDEN

Hospitalsträdgården utvecklas till stadsdelspark och besöksmål för hela staden tidigt i Ulleråkers utbyggnad. Hospitalsträdgården rymmer mycket av Ulleråkers unika värden och förankrar den nya stadsdelen i ett historiskt sammanhang.

Hospitalsträdgården var 1880–1970 en del av Hospitalets park- och trädgårdsanläggning som höll sjukvårdsverksamheten självförsörjande. Den sen många år förfallna parken ger nu staden en unik resurs att förädla med stora öppna ängsytor och historiska parkelement. Sedan kommunen förvärvade Ulleråker har parken börjat att återskapas och aktiveras för natur- och kulturupplevelser.

Trots närheten till ån saknas möjligheten att vistas vid vattnet och njuta av platsens rika djur- och fågelliv. Åkanten är i akut behov att stabilisera för att förhindra rasrisk i gångvägen och fallande alléträd. Här finns stort potential att utveckla årummet fram till Årike Fyris.

EN PARK FÖR KROPP OCH SJÄL

Hospitalsträdgården är en upplevelserik och rekreativ park för Uppsalabor och besökare. Karaktären av landskapspark och kulturhistoria med inslag av konst och evenemang stärker parken som besöksmål. Närheten till Årike Fyris gör området levande för friluftsliv och fritidsaktiviteter under hela året.

GENOMFÖRANDE

En stor del av upprustningen av Hospitalsträdgården genomförs och finansieras inom Ulleråkerprojektet. Inom en femårsperiod planeras bland annat nya gångsystem med stärkt koppling till Hospitalet och omgivningen, en naturlekplats, återskapande av engelsk park och fruktträdgård, odling, boulevards- och motionsplats och årliga platsutvecklingsaktiviteter. Hospitalsträdgårdens östra del ingår projektet Södra Åstråket.

För genomförande beakta:

- Spontning av västra åkanten för att stoppa erosion och säkra farleden är en förutsättning för att utveckla årummet. Södra Åstråket ansvarar för att erforderliga tillstånd erhållits. Spontningen hör till farledens investeringsbehov.
- Särskild samordning avseende åtgärder inom området med Ulleråkerprojektet.

Åtgärder som föreslås står i prioriteringsordning och kan genomföras under en femårsperiod:

- Upprustning och komplettering av belysning, skyltning, bänkar, planteringar och entréplatser.
- Upprustning och anläggning av gång- och cykelvägar för bättre kopplingar till omgivning.
- Släntbearbetning i samband med spontning. Anläggning av bryggpartier, vattenkontakt och upprustning av hamnplatsen.

Illustrationskiss över Hospitalsträdgården varav den östra delen ingår i Södra Åstråkets programområde. Kopplingen till KAP stärks genom gångsystem och att utveckla sammanhållna idrottsområden. Parkelement blandas med stora öppna ytor och plats för odling. Årummet utvecklas med rekreativa bryggpartier och en fungerande hamnplats. Illustration: White arkitekter

ÖSTRA ÅPROMENADEN

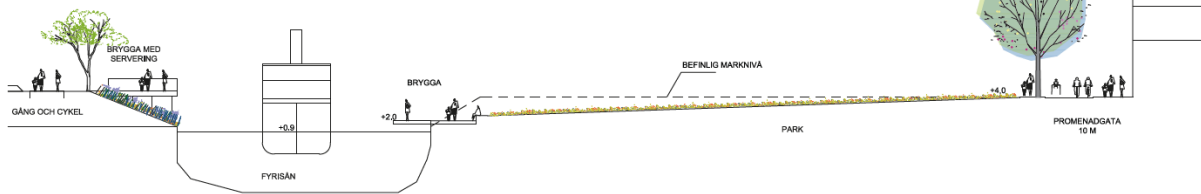
Östra Åpromenaden sträcker sig mellan reservatsgränsen för Årike Fyris och Tullgarnsparken. Stora ytor av rummet utgörs idag av båtupställningsplats och oprogrammerade ytor. En omvandling väntas i och med Tullgarnsbron och stadsomvandling i kvarteret Kölen. Stadsbyggnadsförvaltningen har ett pågående uppdrag att lokalisera en ny plats för båtuppläggning.

I Södra Åstråket illustreras ett förslag till avgränsning mellan kvarteret Kölens kvartersmark och åstråkets parkmark. Från Stallängsgatan längs reningsverkets tomtgräns smalnar åstråket och den längsgående gångcykelvägen ligger intill reningsverkets nya staketgräns.

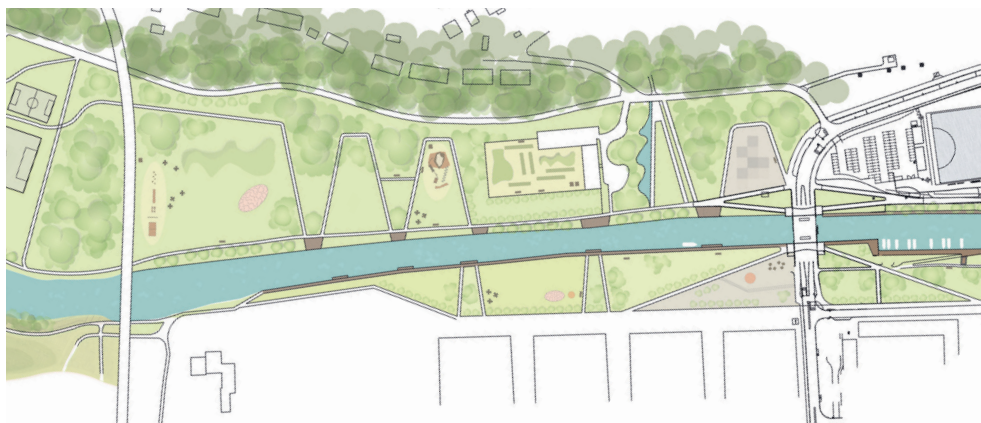
Den här delen av åstråket erbjuder en härlig solsida och ett viktigt grönt parkrum på gångavstånd till bostadskvarteren i Kungsängen. Åslänten samspelar med KAP området och bidrar till en sammanhängande parkkaraktär kring Fyrisån och entré till Årike Fyris.

ÅSLÄNT I SOLLÄGE

Östra Åpromenaden har ett strategiskt läge vid Tullgarnsbrons östra brofäste och närhet till såväl bostadsområden som kommande stadsomvandling med kontor i kv. Kölen. Den norra delen vid brofästet erbjuder stadsliv med kvällssol och plats för serveringar. Den soliga åslänten ger plats för såväl spontana parkaktiviteter och rofyllda bryggpartier.

Snitt som visar Östra åpromenadens kontakt med Fyrisån och KAP där slänten gör att man kommer ner till vattnet. Illustration: White

Skiss som visar Östra åpromenaden och hur den samspelar med KAP på andra sidan Fyrisån. Illustration: SBF.

GENOMFÖRANDE

Färdigställandet av denna del berör av intelligande projekt och tidplaner. Tullgarnsbrons brofäste måste vara på plats innan åstråket ansluter söderut och sträckningen längs reningsverket samordnas med UVAB:s nya detaljplan. Nyanläggning av den största delen på sträckan, längs kv. Kölen beror på ny markägare och ny detaljplan. Upprustningen rör allmän plats och finansieras till största delen av GSN. Exploateringsmedel i samband med utvecklingen av kv. Kölen bör kunna tillföras projektet.

Vattenkontakt innebär anläggning av bryggor längs vattnet. Då områdets utveckling beror av båtupställningsplatsens flytt har det prioriterats sent i perioden.

- Särskild samordning UVAB, projekt Tullgarnsbron och omvandlingen av kv. Kölen.

Åtgärder som föreslås står i prioriteringsordning:

- Framtagande av utredningar, program och bygghandling för föreslagen omvandling.
- Släntbearbetning, plantering och parkutrustning.
- Anläggning av bryggpartier.

TULLGARNSPARKEN

Tullgarnsparken anlades 2009 och har med Kungsängens utbyggnad och vindbrons återuppförande blivit ett allt mer populär plats för motion och vila i det större promenadstråket. Bryggorna, båtplatserna, solläget och den uppväxta grönskan är viktiga delar i parken fortsätter att utvecklas i samband med att byggnationen av Tullgarnsbron.

Kungsängens omvandling från industriområde till innerstadsområde öppnar området med fyra gator som skapar nya entréer mot parken. Östra Ågatan omvandlas från en bred industrigata till en trygg innerstadsgata med låga hastigheter, trygga övergångsställen och bra möjligheter för gående och cyklister.

Parkens förutsättningarna skiljer sig något i norr och i söder. Den norra delen är smal, mer trafikerad och urban till karaktären medans den södra delen är lugnare och lummigare.

BLOMSTRANDE PARKSTRÅK

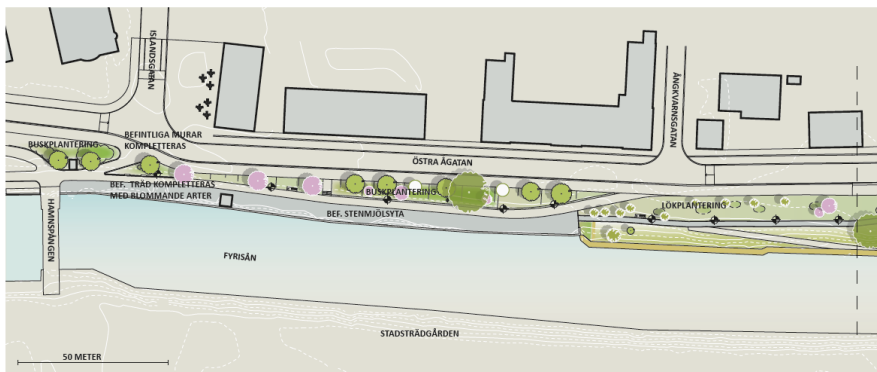
Tullgarnsparken är Kungsängens grönaste park med stora träd och vattenkontakt. Träd som fälls ersätts av träd, buskar och planteringar med vårblomande arter. Parkens utegym kompletteras och ett möjligt läge för lekplats gör parken till en tillgång både för närboende, motionärer och förbipasserade.

GENOMFÖRANDE

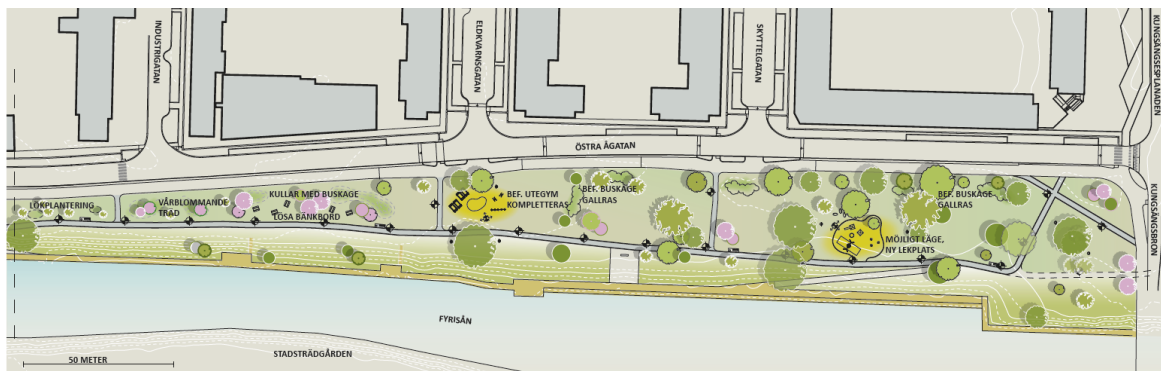
Åtgärderna syftar till att skapa nya entréer i parken mellan den nya stadsbebyggelsen och parken samt att komplettera växtlighet och planteringar. Upprustningen rör allmän plats och finansieras av GSN. Utvecklingen av parken sker i nära samordning med utvecklingen av Östra Ågatan mellan Tullgarnsbron och Industrigatan. Trygghet, tillgänglighet och orienterbarhet är prioriterade åtgärder som innebär att ombyggnationen av Östra Ågatan kommer tidigt.

För en samordnat genomförande beakta:

- Samordnas med projektet för Tullgarnsbron med fokus på anslutningar till brofäste.
- Samordnas med ombyggnaden av Östra Ågatan mellan Tullgarnsbron och Industrigatan.
- Fokus på att anpassa parken till den nya stadsbebyggelsens behov med nya stråk, parkutrustningar och planteringar.

Illustrationsskiss över Tullgarnsparken, Hamnspången till Tullgarnsbron. Illustration: WSP

Illustrationsskiss över Tullgarnsparken, Tullgarnsbron till Kungsängsbron. Illustration: WSP

HAMNPLAN

Hamnplan är ett av Uppsalas viktigaste stadsrum att ta tillvara på när innerstaden växer söderut. Här finns fina sollägen, även på vintern, som bjuder på attraktiva vistelseytor i en allt tätare innerstad. Hamnplan har goda potential att skapa ett härligt stadsrum i bästa solläge. Solljuset, hamnkaraktären och vattenkontakten ska vara ledord när platsen ska utvecklas.

STENSATTA KAJER, SOLSIDA OCH FOLKLIV

Hamnplan med den levande hamnen, stensatta kajen och vattnet ger ett attraktivt tillägg till innerstadens mest centrala och uppskattade stadsrum. Folk som vistas och passerar skapar liv i hamnområdet och tidiga vårdagar kan besökare flockas i solen. Bakom pumphuset och Islandsfallet reser sig Domkyrkotornen mot norr och i söder får de gamla tegelbyggnaderna i Ångkvarnen nytt liv med nya verksamheter. Östra Ågatan blir mer gång- och cykelvänlig och nya restauranger öppnar i bottenvåningarna mot gatan som förbättrat servicen i hela åstråket.

GENOMFÖRANDE

Utvecklingen av Hamnplan ingår i Östra Ågatan ombyggnad mellan Islandsbron och Industrigatan där cykelbanan ska flyttas upp från Hamnplan till Östra Ågatan. Omvandlingen av Hamnplan behöver invänta färdigställandet av ny parkering i Hovstallängen. Utvecklingen av Hamnplan finns beskrivet i Uppsalas innerstadsstrategi (KF 2016). Omvandlingen innebär:

- Platsen ska stärkas som ett offentligt stadsrum med folkliv och goda sollägen.
- Ny parkeringsanläggning på Hovstallängen krävs för att ersätta markparkeringarna.
- Gång- och cykelvägen på Hamnplan flyttas upp på Östra Ågatan för gångprioritet längs ån.

SITUATIONSPLAN 1:1800/A3
HAMNESPLANADEN / IDÉSKISS 2015-01-22

www.karavandesign.se

KARAVAN

Exempelillustration på Hamnplan. Hur platsen ska utformas planeras i senare skeden. Illustration: Karavan

INVESTERINGAR OCH DRIFTSKOSTNADER

Utvecklingsplanen ligger till grund för och beskriver hur Södra Åstråket kan utvecklas. Investering och driftskostnader som beskrivs bygger på tidigt uppskattade kalkyler. För varje delprojekt kommer förstudie och projekteringsunderlag tas fram med detaljerade kostnads- och driftskalkyler.

UPPSKATTAD INVESTERINGSKOSTNAD

Den sammanlagda investeringskostnaden för prioriterade åtgärder som redovisas i utvecklingsplanen uppskattas till 53 miljoner kronor. Av dessa är:

- 35 miljoner kronor investeringar inom gatu- och samhällsmiljönämndens ansvarsområde. Av dessa utgör 10 miljoner kr omvandlingen längs kvarteret Kölen och aktiveras i samband med att stadsutveckling sker i området.
- 18 miljoner kronor är investeringar på Sportfastigheter AB:s mark. När investeringen aktiveras fördelas dessa som hyreskostnader för KAP motsvarande 1,9 mkr/år. Kostnader som fördelas mellan gatu- och samhällsmiljönämnden och idrotts- och fritidsnämnden.

En förutsättning för utvecklingsplanens genomförande är att finansiering av investeringar och ökad drift kan hanteras i kommande mål- och budgetprocess.

UPPSKATTAD DRIFTSKOSTNAD

Åstråket är redan idag ett uppskattat stråk med relativt hög nyttjandegrad. Att utveckla åstråket innebär en ökande nyttjandegraden och ökade förvaltningsåttatanden. Förvaltningen av stråket finansieras idag av gatu- och samhällsmiljönämnden samt idrott- och fritidsnämnden. Här verkar så gott som alla verksamhetsområdena inom sitt respektive skrå, renhållning, gata, park, friluftliv och idrott.

Driftskostnader för hela stråket bedöms idag uppgå till ca 600 000 kr. Med en uppgradering av ytorna från extensivt skötta slänter och gräsytor till utvecklade parkytor beräknas driftkostnaderna för Södra Åstråket, inklusive KAP, uppgå till 2- 2,5 miljoner kronor.

ÅRUMMETS VÄRDEN OCH SKYDD

RIKSINTRESSE UPPSALA STAD

Stora delar av Uppsala innerstad utgör riksintresse för kulturmiljövården. De kulturhistoriska värdena beskrivs i fyra teman: centralmakten, domkyrkostaden, lärdomsstaden och stadens struktur. Riksintressanta värden inom Södra Åstråket berör Fyrisån som historisk farled, Kronogodsen med ängsmarker utmed Fyrisån och vetenskapshistoriskt intressanta trädgårdsanläggningar och parker från 1600-talet till 1900-talet.

Det öppna slättlandskapet söder om Kungsängsbron är skyddat med landskapsbildsskydd. En stor del av området ingår i Årike Fyris.

VÄRDEFULLA NATURMILJÖER

Årike Fyris är ett stadsnära naturreservat för natur- och friluftsliv. Fyrisåns stränder har ett rikt djur- och fågelliv och en lång odlingshistoria. I Natura 2000-området Uppsala Kungsäng finns Nordens största förekomst av kungsängsiljor.

Den historiska Flusterpromenaden anlades 1840-talet med alléer i längs det Fyrisåns ängs- och åkermarker. Alléstrukturerna är biotopskyddade och har ett kulturhistoriskt värde. Hospitalsträdgårdens historiska park- och trädgårdsanläggning rymmer värdefulla parkelement.

Linnéstigen går genom Södra Åstråket på båda sidor om Fyrisån. Idag pågår ett arbete i syfte att Linnéminnena i Uppsala ska blir en del av ett internationellt världsarv. Länsstyrelsen i Uppsala län driver en förstudie som handlar om att kartlägga möjligheterna för att stärka besöksnäringen kring Linnéminnena på ett hållbart sätt.

VATTNETS VÄRDE

Fyrisån är en värdefull resurs för rekreation och friluftsliv. Åkanterna skapar en artrik miljö för djur- och fågelliv där man bland annat kan se Kungsfiskaren häcka. Strandskyddet gäller 100 meter från Fyrisåns kant och utvidgas till 300 meter sydöst om Kungsängsbron.

Södra åstråket ligger inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas vattenskyddsområde. I stråket finns två områden med primär, inre skyddszon, mellan Islandsbron och KAP och mellan Kungsängsbron och Ulleråkers hamnplats. Resterande yta ligger inom yttre skyddszon.

Södra åstråket ligger inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas vattenskyddsområde. I stråket finns två områden med inre skyddszon, mellan Islandsbron och KAP och mellan Kungsängsbron och Ulleråkers hamnplats. Resterande yta ligger inom yttre skyddszon. Åtgärder inom området ska bidra till att miljökvalitetsnormen för yt- och grundvatten uppnås.

KONTAKT

Stadsbyggnadsförvaltningen

Besöksadress: Stationsgatan 12

Uppsala kommun, Stadsbyggnadsförvaltningen, 753 75 Uppsala

Telefon: 018-727 00 00

E-post: stadsbyggnadsforvaltningen@upsala.se

www.upsala.se

